Magyar Tudomány 187/11 (2026), 1511–1512
DOI: 10.1556/2065.187.2026.11.2

TEMATIKUS ÖSSZEÁLLÍTÁS

Azbeszt – a téma az útburkolatban hever

Asbestos: The Issue Lies in the Road Surface

Vendégszerkesztő: Szabados László

Bevezetés

Introduction

Szabados László
az MTA doktora, kutató professzor emeritus, HUN-REN Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Konkoly Thege Miklós Csillagászati Intézet, Budapest; a *Magyar Tudomány* szaklektora
szabados@konkoly.hu

Az utóbbi hónapokban a hazai környezetszennyezés terén az egyik – talán a legnagyobb – problémát az okozta, hogy osztrák kőbányákból származó, azbeszttartalmú anyagot használtak utak és parkolók burkolására, főként nyugat-magyarországi településeken, de az országban másutt is. A közvéleményt is erősen foglalkoztató ügy kapcsán a Magyar Tudományos Akadémia 2026. június 24-én előadóülést és ahhoz kapcsolódó kerekasztal-beszélgetést rendezett „Azbesztválság: tények, kockázatok, megoldások" címmel. Az ott elhangzottak alapján az MTA állásfoglalást és javaslatokat is megfogalmazott Magyarország kormánya számára az azbesztválság megoldására („A Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalása…" 2026).

Folyóiratunk is fontosnak tartja olvasóink megfelelő tájékoztatását az azbeszt használatával és annak következményeivel kapcsolatban, ezért az akadémiai ülés résztvevői közül többeket felkértünk ott megtartott előadásuk alapján rövid tanulmány elkészítésére. Rövid határidőre azonban csak ketten vállalták a kézirat összeállítását. Moldvay Judit professzor cikkében az azbeszthez köthető betegségekkel kapcsolatos tudnivalókat foglalja össze, Kerekes Sándor professzor pedig az azbesztválság intézményi tanulságairól értekezik „Gazdasági érdek és racionalitás a környezetvédelmi döntésekben" című tanulmányában. Cikkgyűjteményünkhöz még egy tanulmány tartozik, amelynek szerzője Faragó Tibor. Ő a mostani azbesztügy kapcsán a magyarországi környezet- és egészségkárosító hatású korábbi nemzetközi konfliktusok tanulságait foglalja össze. Kéziratának mostani beérkezése is mutatja, hogy az azbesztügy különféle diszciplínákat művelő kutatók széles rétegét egyaránt foglalkoztatja.

Mi is a baj az azbeszt használatával? Hogyan lehet egyszerre barát és ellenség ez a természetben előforduló anyag? Baráti anyag, hiszen kedvező tulajdonságai közé

© 2026 Akadémiai Kiadó

Brought to you by MTA Könyvtár és Információs Központ olvasók | Unauthenticated | Downloaded 11/17/26 02:06 PM UTC

tartozik, hogy gyakorlatilag tűzálló, jó hő- és hangszigetelő, továbbá egyaránt ellenáll a savaknak és a lúgoknak. Még az elnevezését is a legjobb tulajdonsága alapján kapta: a görög *aszbesztosz* szó magyar fordítása „elpusztíthatatlan". Magyar elnevezései is a hasznosságát fejezik ki: *kőlen, hegyilen, bányalen* – ezekben a névmódosulatokban a *len* az azbeszt szálas szerkezetére utal.

Kémiai összetétele alapján magnézium-szilikát, és a szerpentinásványok közé tartozik szálas szerkezetű rétegszilikátként. Magyarországon a természetben nem fordul elő, fő lelőhelye Kanadában van, de Közép-Európában is bányásszák néhol.

Az azbeszttartalmú kőzetet a kitermelése után felaprítják, majd az 1 cm-nél hosszabb szálakat fonják. A rövid szálakat és a törmeléket kötőanyaggal (cementtel vagy műgyantával) összekeverve lemezekké vagy idomdarabokká alakítják. Azbesztcementből készült csöveket korábban víz- és szennyvízvezetékekben használtak, az azbesztcement palából készült lemezeket pedig tömegesen alkalmazták tetőfedő anyagként. Azbesztet tartalmaznak villamosipari szigetelők és a gépjárművek fékbetétei is.

Az azbeszt egészségre káros hatását jócskán megkésve ismerték fel. Az azbeszttartalmú anyagokból (például a fékbetétekből) folyamatosan apró szemcsék, szálak válnak le, és belélegezve megtapadnak a tüdőszöveten, hegesedést (azbesztózist) okozva, ami megnöveli a tüdőrák és a mellhártya daganatos betegségének (mezotelióma) a kockázatát. E súlyos ártalmak miatt az Európai Unióban – és annak tagjaként Magyarországon is – és más, fejlett iparú államokban már évtizedekkel ezelőtt betiltották az azbeszt ipari használatát. Ezért is érte váratlanul a hazai lakosságot és a szakembereket a most kipattant azbesztügy, amelynek kapcsán elolvasásra ajánljuk a következő három tanulmányt.

Irodalomjegyzék

„A Magyar Tudományos Akadémia állásfoglalása és javaslatai az azbesztválság megoldására Magyarország kormánya számára" (2026). *mta.hu* (2026. júl. 14.). https://mta.hu/mta_hirei/a-magyar-tudomanyos-akademia-allasfoglalasa-es-javaslatai-az-azbesztvalsag-megoldasara-magyarorszag-kormanya-szamara-115533.

Brought to you by MTA Könyvtár és Információs Központ olvasók | Unauthenticated | Downloaded 11/17/26 02:06 PM UTC